

23.10.2023

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto
Valiokuntakanslian sihteeri Kaisa Iso-Sipilä

HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024, eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaoston lausuntopyyntö 18.10.2023

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Liikenne ja infrastruktuuri- vastualueen asiantuntijalausunto talousarvioesityksestä vuodelle 2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2024. Lausunnon teema on talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml. perusväylänpito ja alempiasteisen tieverkon tilannekuva. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Talousarvioesityksen tuomat painotukset ja kipupisteet ml. perusväylänpito

Vuodelle 2024 osoitettava korjausvelan vähentämiseen tarkoitettu lisärahoitus on erittäin tervetullut, sillä nyt korjaustoimenpiteitä voidaan kohdistaa myös muulle tieverkolle pääteiden lisäksi. Toivottavaa olisi, että tulevina vuosina korjausvelan vähentämiseen olisi käytettävissä rahoitusta riittävästi ja vuosittain tasaisesti. Viime vuosien kustannustason nousu on heikentänyt merkittävästi rahoituksen ostovoimaa ja lisännyt entisestään perusväylänpidon rahoituksen niukkuutta.

Ilman korjausvelkarahoitusta päällystysohjelman pituus olisi ollut Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toiminta-alueella n. 105 km. Korjausvelkaran turvin päällystepituus pystytään mahdollisesti nostamaan n. 470 km.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueen (Etelä- ja Keski-Pohjanmaa sekä Pohjanmaa) siltojen kunto heikkenee edelleen korjausikään tulevien siltojen määrän koko ajan kasvaessa. Siltojen peruskorjauksia olisi tärkeä voida toteuttaa riittävästi ja korjaukset tulisi tehdä optimiaikataululla. Siltojen korjausten viivästymisen lisää pidemmällä tähtäimellä perusväylänpidon kustannuksia. Siltojen kunnon huononemisen vuoksi voidaan joutua asettamaan liikenteelle rajoituksia, mitkä aiheuttavat haittaa tienkäyttäjille ja lisäävät kuljetuskustannuksia.

Tieverkolla olevissa varusteissa ja laitteissa (mm. tievalaistus ja kaiteet) on myös paljon korjausvelkaa, josta aiheutuu turvallisuuspuutteita ja

23.10.2023

ylimääräisiä kustannuksia. Tievalaistuksen osalta huonokuntoisten valaisimien uusimisella saataisiin myös energiasäästöjä.

Joukkoliikenteen rahoitus

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus hankkii toimialueellaan noin 400 bussivuoroa työ-, opiskelu-, asiointi- sekä liityntämatkoja varten kuntakeskusten välillä ja maakuntakeskuksiin. Kaikkiaan ELY-keskuksen sopimusliikenteessä on matkustajia noin 750 0000 vuoden aikana ja ajokilometrejä ajetaan noin 3,3 milj. Hankintojen kokonaisarvo, liikenteenharjoittajien saamat lipputulot mukaan lukien, on noin 9,5 milj. euroa vuodessa.

Joukkoliikennemäärärahan myöntö on ollut viime vuosina hyvällä tasolla pitkälti lisämäärärahan ansiosta ELY-keskuksen tarpeeseen nähden. Tämän avulla on pystytty turvaamaan riittävä liikenteellinen palvelutaso ELY-keskuksen toimivalta-alueella. ELY-keskus on määrittänyt toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet vuosille 2023–2027 edellisenä vuotena.

Ennakkotiedon mukaan joukkoliikenteen määräraha on vähentymässä vuodelle 2024. Tämän hetken tiedon mukaan myönnettävä määräraha näyttäisi jäävän vähän yli 300 000 euroa vajaaksi suhteessa tarpeeseen. Tämän takia kuntiin on lähetetty ehdolliset lisärahoituskirjeet, joissa ehdotetaan kuntia lisäämään rahoitusta ELY-keskuksen hankkimaan joukkoliikenteeseen sopimuksesta riippuen 2,5–10 %. Kunnat ovat alustavasti suhtautuneet lisärahoitukseen myönteisesti. Kuntien lisärahoituksella pystyttäisiin paikkaamaan budjettivaje. Lisärahoituksen avulla pystyttäisiin myös turvaamaan nykyisen liikenteen säilyminen, eikä tarpeettomia leikkauksia joukkoliikenteen vuorotarjontaan tarvitsisi tehdä.

Vuoden 2025 määrärahanäkymä on paljolti kiinni liikenne 12 suunnitelmassa esitettyjen joukkoliikenteen tasokorotusten toteutumisesta. Mikäli joukkoliikennemäärärahoja ei kasvateta liikenne 12 suunnitelman mukaisesti on todennäköistä, että ELY-keskus joutuu karsimaan vuorotarjontaa, joka heijastuu negatiivisesti joukkoliikenteen tilaan alueella.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle vuoden 2024 talousarvioksi on esitetty harkinnanvaraisten ilmastoperusteisten toimenpiteiden rahoituksen poistoa 13,3 milj./€. Rahoituksen poistolla on erityisesti vaikutusta suuriin ja keskisuuriin tieliikenteen toimivaltaisiin viranomaisiin, mutta vaikutusta on myös ELY-keskuksiin.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle on vuonna 2023 myönnetty 79 000 € lisämäärärahaa ilmastoperusteisiin toimiin. Lisämäärärahojen myöntöperusteena on ELY-keskuksen toimittamat arvioidut puhtaan kaluston ja käyttövoimien suoritteet vuodelle 2023. Harkinnanvaraisen ilmastoperusteisen rahoituksen poisto heikentää kannustinta lisätä uusiutuvien käyttövoimien osuutta joukkoliikenteen hankinnoissa ja tätä kautta vaikuttaa negatiivisesti hiilineutraalisuustavoitteiden etenemiseen.

23.10.2023

Yksityistieavustuksiin varattujen määrärahojen väheneminen

Yksityistieavustusten prosentteja korotettiin määräaikaisesti vuoden 2023 alusta, mikä näkyi yksityistiekuntien nousseena aktiivisuutena. Kun avustusmäärärahoja oli lisäksi hyvin käytettävissä, aloitettiin vuonna 2023 varsin suuri määrä tärkeitä yksityistieiden kunnostushankkeita. Vuodelle 2024 tilanne näyttää huononevan siinä mielessä, että määrärahat laskevat merkittävästi.

Vuodelle 2024 tulee jatkuvasti hakemuksia (silta- ja perusparannushankkeita), jotka täyttävät avustuskelpoisuuden. Rahoituksen merkittävän pienenemisen myötä avustettavia kohteita on karsittava.

Alempiasteisen tieverkon tilannekuva

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueen toimialueella (Etelä- ja Keski-Pohjanmaa sekä Pohjanmaa) on maanteitä noin 8625 km. Kestopäällystettyjä teitä on n. 6024 km ja sorapintaisia teitä on n. 2600 km. Toimialueellemme ominaista on, että alempiasteisen tieverkon varrella on merkittävää yritystoimintaa. Lisäksi tuulivoimapuistoja on alueellemme rakenteilla ja suunnitteilla useita.

Liian vähäisen ylläpitorahoituksen vuoksi maantieverkon korjausvelka on kasvanut reilu 10 vuotta. Erittymisen suurta korjausvelka on vähäliikenteisellä päällystetyllä ja sorapäällysteisellä verkolla. Viime vuosina on huonokuntoisia alempiasteisen tieverkon päällystettyjä teitä jouduttu muuttamaan sorateiksi.

Viime vuosina ylläpidon pääpaino on ollut päätieverkolla. Alempiasteisen tieverkon päällysteet ovat pääosin vanhoja ja osa on aikoinaan vain päällystetty ilman, että teitä olisi suunniteltu ja toteutettu kunnollisia rakennekerroksia päällystämisen yhteydessä. Nämä tiet eivät enää kestä nykypäivän kuormitusta. Tämä näkyy huonokuntoisten teiden määrän kasvun nopeutumisena.

Huonokuntoisten sekä painorajoitettujen siltojen määrän vähentäminen edellyttää selkeästi nykyistä korkeampaa rahoitustasoa myös pidemmällä aikavälillä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Toiminnanohjauspäällikkö Tanja Västi ja ratkaissut johtaja Anders Östergård.

23.10.2023

Liitteet	-
Jakelu	Kaisa Iso-Sipilä/ Eduskunta
Tiedoksi	Anders Östergård, Jarmo Salo, Janne Ponsimaa, Tanja Västi

Tämä asiakirja KEHA/44354/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/44354/2023 har godkänts elektroniskt

Västi Tanja 25.10.2023 11:11

Östergård Anders 25.10.2023 11:29